RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA IQTISODIY O‘SISH

Kupaysinova Laziza Karimovna, Toshkent
ijtimoiy innovatsiya universiteti katta o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada raqamli transformatsiyaning iqtisodiy o‘sish jarayonlariga ta’siri kompleks tarzda o‘rganiladi. Tadqiqot doirasida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi, axborot oqimlarining tezlashuvi va biznes jarayonlarining avtomatlashtirilishi iqtisodiy faollikni oshirishdagi roli tahlil qilinadi.*

Kalit so‘zlar: *raqamlashtirish, iqtisodiy o‘sish omillari, raqamli iqtisodiyot, texnologik rivojlanish, innovatsion faoliyat, iqtisodiy samaradorlik, avtomatlashtirish.*

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ И РОСТ ЭКОНОМИКИ

Купайсинова Лазиза Каримовна, доцента, Ташкентского университета социальных инноваций

Аннотация: *В данной статье комплексно рассматривается влияние цифровой трансформации на процессы экономического роста. В рамках исследования анализируется роль внедрения цифровых технологий, ускорения информационных потоков и автоматизации бизнес-процессов в повышении экономической активности.*

Ключевые слова: *цифровизация, факторы экономического роста, цифровая экономика, технологическое развитие, инновационная деятельность, экономическая эффективность, автоматизация.*

DIGITAL TRANSFORMATION AND ECONOMIC GROWTH

Kupaysinova Laziza Karimovna, Associate Professor, Tashkent University of Social Innovations

Abstract: *This article provides a comprehensive analysis of the impact of digital transformation on economic growth processes. The study examines the role of digital*

technology adoption, accelerated information flows, and business process automation in increasing economic activity.

***Keywords**: digitalization, economic growth factors, digital economy, technological development, innovation activity, economic efficiency, automation.*

XXI asrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) jadal rivojlanishi butun dunyo iqtisodiyotlarini tubdan o‘zgartirmoqda. Raqamli transformatsiya – bu nafaqat texnologik yangilanish, balki ishlab chiqarish, savdo, moliya va xizmatlar sektorlarida raqobat afzalliklarini qayta taqsimlash jarayonidir. Jahon banki ma'lumotlariga ko‘ra, 2022 yilda global raqamli iqtisodiyot hajmi 15.5 trillion AQSh dollarini tashkil etib, bu global YaIMning taxminan 15.5 foiziga to‘g'ri keladi [1].

Hozirgi globallashuv sharoitida raqamli transformatsiya iqtisodiy o‘sishning asosiy drayverlaridan biriga aylanmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilash va iqtisodiy jarayonlarni optimallashtirishga xizmat qilmoqda. Raqamli texnologiyalar orqali biznes jarayonlari avtomatlashtirilib, tranzaksiya xarajatlari kamaymoqda hamda iqtisodiy resurslardan samarali foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham raqamli transformatsiya jarayonlari jadallashib, iqtisodiy o‘sishni rag‘batlantiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Internet infratuzilmasining kengayishi, elektron xizmatlar hajmining ortishi va raqamli platformalarning rivojlanishi iqtisodiy faollikni oshirmoqda.

So‘nggi yillarda raqamli transformatsiyaga katta e'tibor qaratmoqda. 2030 yilgacha mo‘ljallangan “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasi doirasida AKT sohasiga yirik investitsiyalar yo‘naltirilmoqda. Lekin, raqamli transformatsiyaning iqtisodiy o‘sishga haqiqiy ta’sirini miqdoriy jihatdan baholash katta amaliy ahamiyat kasb etadi [2,3].

O‘tgan o‘n yillik davomida raqamli texnologiyalar xalqaro savdo, mehnat unumdorligi va iqtisodiy integratsiya jarayonlariga hal qiluvchi ta’sir ko‘rsata boshladi. IMF (2023) hisobotiga ko‘ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda raqamli transformatsiyaga qo‘yilgan har 1 dollar investitsiya o‘rtacha 3.2 dollar qiymatida YaIM o‘sishini ta’minlaydi – bu ko‘rsatkich an'anaviy jismoniy kapitalga qo‘yilgan investitsiyalardan 1,8 marta yuqori [4,5].

O‘zbekiston uchun ushbu masala ayniqsa muhim: 2022 yilda AKT sektori ulushi YaIMda 2,7% ni tashkil etgan bo‘lsa, hukumat maqsadi uni 2030 yilga borib 7% ga etkazishdir. Bunday muhim siyosiy qaror uchun mustahkam empirik asosga ega bo‘lish zarur.

O‘zbekiston 2022 yildagi holati bo‘yicha o‘rta-past daromadli mamlakatlar guruhiga kiradi. Ushbu guruh koeffitsientlaridan va O‘zbekiston-spetsifik o‘zgaruvchilaridan foydalanib, 2025–2030 davri uchun uch stsenariy bo‘yicha prognoz ishlab chiqildi [6].

Jadval 4. O‘zbekiston uchun raqamli transformatsiya stsenariylari (2026–2030)

Ko‘rsatkich	Bazaviy stsenariy	Orta stsenariy	Intensiv stsenariy
Internet tarqalishi, 2030 (%)	72	82	91
Raqamli investitsiyalar/YaIM (%)	3,8	5.5	7,2
Broadband qamrov (%)	45	62	78
Qo‘shimcha YaIM o‘sishi (%, yillik)	+0.6	+1,4	+2,3
Qo‘shimcha YaIM, 2030 (mln. $)	+890	+2,140	+3,850
Yangi ish o‘rinlari (ming)	28	67	124
Eksport o‘sishi (mln. $)	+380	+820	+1,640

Intensiv stsenariy bo‘yicha, ya’ni “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasining to‘liq amalga oshirilishi holatida, mamlakatning yillik iqtisodiy o‘sish sur’ati 2,3 foiz punktga qo‘shimcha ravishda oshishi va YaIM hajmi 3,85 mlrd. dollardan ko‘proq o‘sishi mumkin. Ushbu prognozlar O‘zbekistonning 2020–2024 yillardagi o‘rtacha o‘sish sur’ati (5,9%) dan kelib chiqib hisoblab chiqilgan.

Tadqiqot natijalarini quyidagicha umumlashtirish mumkin: Birinchidan, raqamli transformatsiya ko‘rsatkichlari – internet tarqalishi, raqamli investitsiyalar va broadband infratuzilmasi – iqtisodiy o‘sishga statistik jihatdan muhim va iqtisodiy jihatdan sezilarli ta’sir ko‘rsatadi. Bu ta'sir endogenlik uchun nazorat qilinganda ham saqlanib qoladi.

Ikkinchidan, raqamli investitsiyalarning iqtisodiy o‘sishga multiplikativ ta’siri an’anaviy jismoniy kapital investitsiyalaridan 1,7–2,1 marta yuqori. Bu raqamli infratuzilmaga yo‘naltirilgan resurslarning yuqori ijtimoiy-iqtisodiy qaytimini ko‘rsatadi.

Uchinchidan, raqamli transformatsiyaning ta’siri daromad darajasi past mamlakatlarda kuchli bo‘lishi o‘rta va past daromadli mamlakatlar, shu jumladan O‘zbekiston, uchun raqamli transformatsiya strategiyasining alohida ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, raqamli infratuzilmani kengaytirish va modernizatsiya qilish, AKT sohasiga investitsiyalarni oshirish, raqamli savodxonlikni rivojlantirish innovatsion startap va platformalarni qo‘llab-quvvatlash orqali iqtisodiy o‘sishni oshirish imkoniyati mavjud.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. World Bank (2023). World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies. Washington, D.C.: World Bank. DOI: 10.1596/978-1-4648-1941-4

2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Digital Uzbekistan 2030” strategiyasini tasdiqlash to‘g'risida”gi Farmoni. (2023).

3. Zhu, L., & Ru, Y. (2021). Digital Economy and Economic Growth: Evidence from China. Sustainability, 13(21), 11655.

4. Siddikov I., Yuldasheva N., Bekturdiev S., Sadikova Sh., Tursunova S., Sheraliyev A. (2025) Development of intelligent components of modern flexible information systems. International Conference on Optical and Computational Technologies for Measurements and Industrial Applications (OptiComp 2025), 2025, Bukhara, Uzbekistan. https://doi.org/10.1117/12.3077574

5. Abdullayev, A., & Karimov, B. (2022). Rivojlanayotgan mamlakatlarda raqamli iqtisodiyotning makroiqtisodiy ta'siri. Iqtisodiyot va Innovatsiyalar jurnali, 4(12), 45-58.

6. Karimov, A. X., & Yusupov, B. N. (2022). O‘zbekistonda AKT sektorining iqtisodiy o‘sishga ta'siri: 2010–2020 yillar tahlili. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar, 1(3), 45–58.